مروری بر روند تولید گندم استان کرمانشاه در سال زراعی ۸۶-۱۳۸۵

الف: سطح زیر کشت:

سطح زیر کشت گندم ۴۵۵۰۰۰ هکتار (۵۰ درصد کل اراضی کشاورزی استان است)

- گندم آبی ۹۵۰۰۰ هکتار (۲۱٪ کل گندم و گندم دیم ۳۶۰۰۰۰ هکتار ۷۹٪) میباشد.
- مجموع گندم و جو ۶۱۰۰۰۰ هکتار (جو ۱۵۵۰۰۰ هکتار – ۱۵۰۰۰ هکتار آبی و ۱۴۰۰۰۰ هکتار دیم) است
- حدود ۶۸٪ اراضی کشاورزی استان به گندم و جو اختصاص دارد.
- علت بیان آمار کشت جو همراه با گندم مشابهت عملیات موردنیاز و خواستگاه اکولوژیکی مشترک بویژه در تغذیه، آفات و امراض و علفهای هرز و تناوب می باشد.

ب: زمان کاشت گندم

- کرمانشاه دارای ۷ اقلیم کشاورزی و سه منطقه عمومی آب و هوائی: سرد – معتدل و گرم است.
- توصیه‌های تحقیقاتی بهترین تاریخ کشت گندم در:

سردسیر: شهریور و مهر

معتدل: مهر و آبان

مناطق گرم: آبان و آذر را پیشنهاد میکند.

نسبت کشت گندم در سردسیر ۲۰ درصد و در گرمسیر ۱۵ درصد و معتدل ۶۵ درصد میباشد. به عبارتی بهترین زمان و بیشترین مقدار کشت گندم باید در اواخر مهر تا اواخر آبان انجام شود.

گندم آبی معمولاً دیرهنگام کشت میشود. چون جای ذرت و چغندرقند کاشته میشود. بویژه پائیز سال ۸۵ که بارندگی زود هنگام و به مقدار زیاد در اول آبان ماه مزید بر علت شده؛ کشت به تاخیر افتاد.

گندم دیم به جهت فرار از بارانهای پائیزه و سرمای متعاقبل آن معمولاً خشکه کاری میگردد. منتهی بارندگی زیاد اول آبان ماه ۸۵ فرصت بهترین تاریخ کشت را از دیم گرفت. حدود ۳۰٪ قبل از بارندگی کشت شده و ۷۰٪ اراضی به جهت باران ۶۰ میلیمتری آبان و اشباع شدن زمین از رطوبت؛ حدود ۲۰ تا ۲۵ روز به تاخیر افتاد. مضاف بر تاخیر کشت؛ قدرت مانور

عملیات تهیه زمین و بستر مناسب (به علت رطوبت اضافی) از کشاورز گرفته شد و بناچار عمده کشت؛ سنتی و غیر فنی انجام گردید.

ج: رشد رویشی گندم (فنولوژی)

رشد گندم در دیمزارهای استان وابسته به شرایط جوی است بیشترین مقدار تاثیر بارندگی در زمان کاشت وبویژه در ایام بعد از عید (فروردین و اردیبهشت) و در گرمسیر اسفند و فروردین ماه می‌باشد.

۳۰٪ اراضی کشت شده قبل از بارندگی آبان ماه در تمامی مناطق سه گانه از رشد رویشی و تراکم مطلوبی برخوردار است. ۷۰٪ اراضی کشت شده پس از بارندگی و در زمان دیرتر و در زمان نامناسب (تهیه بستر و رطوبت اضافی) رشد مطلوب و یکنواخت ندارد.

بنابراین در مناطق سه گانه سرد، معتدل و گرم، نوسان کشت و عدم یکنواختی رشد رویشی چه مقایسه قبل و بعد از بارندگی و همچنین کشتهای پس از باران کاملاً مشهود و نمایان است و مراحل فنولوژی بطور عموم از پنجه زنی در مناطق سرد تا حال دانه شیری در گرمسیر متفاوت است باضافه اینکه در داخل هر منطقه نیز مراحل مختلف رویشی مشاهده میشود.

مشکل اصلی گندمهای دیر کاشت در مناطق سردسیر و معتدل مصادف شدن زمان ظهور گیاهچه با افزایش سرما و تداوم آن و تاثیر عوامل زمستان کش (WINTER LILL) (رطوبت؛ سرما؛ بیماریهای ریشه و خاکزاد) بوده است.

چ: شرایط جوی سال زراعی ۸۶-۸۵

میزان متوسط بارندگی سالیانه بلندمدت استان؛ ۴۸۰ تا ۵۰۰ میلی متر است (۲۵٪ در پائیز، ۴۹٪ زمستان و ۲۶٪ در بهار) معمولاً بارندگی پائیزه در ماه آخر و بارندگی بهار در اوائل بهار نازل میشود.

در مناطق سرد و معتدل عمدتاً زمان کاشت در دیمزارها باران موثر را دریافت نمیکند و در شرایط امسال نیز علی رغم بارندگی اول آبان ماه (حدود ۶۰ میلیمتر) فرصت کشت مناسب گرفته شد و به تاخیر افتاد و کشتهای دیرتر مصادف با شروع سرمای آذر و دیماه گردید. بغیر از بارندگی زیاد آن بقیه ایام تا این تاریخ ۱۳۸۶/۲/۸ مناسب و مداوم بوده است.

میزان بارندگی از اول سال زراعی ۸۵ تا ۱۳۸۵/۱۲/۲۹ در سطح استان میانگین ۳۳۸ میلیمتر و در مقایسه با مدت مشابه سال گذشته ۱۰٪ و بلندمدت ۱۱٪ کاهش نشان میدهد. بد نیست متذکر شود که پراکنش از سال گذشته بغیر از مورد فوق الذکر مناسب تر بوده است.

اما میزان بارندگی از اول سال زراعی ۸۵ تا آخر فروردین ماه ۸۶ متوسط ۴۳۶ میلیمتر که میزان آن در مدت مشابه سال قبل ۴۸۱ میلیمتر و بلندمدت ۴۵۳ میلیمتر است.

مشکل اصلی شرایط جوی سال زراعی جاری، کاهش شدید بارندگی در مناطق گرمسیری؛ بویژه در ایام قبل عید (زمستان) که برای گرمسیر بسیار مهم است، مضافاً عدم بارندگی در این مناطق توام با گرد و غبار شدید بوده که هم در منطقه و هم در مناطق همجوار تاثیر گذار است.

اما در مناطق سرد و معتدل تعداد روزهای بارندگی بیشتر از گذشته و پراکنش مناسب میباشد. یکی از مشکلات شرایط جوی ایام بهار تا این تاریخ ابری بودن هوا و کمبود آفتاب است که علی رغم بارش مناسب ولی رشد مطلوب و مطابق با زمان ندارد.

ح: آبیاری گندم

در پائیز به علت کاشت دیرتر گندم (بعد از برداشت ذرت و چغندرقند) و توام با بارندگی شدید آبان ماه، حدود ۶۰٪ مزارع فرصت آبیاری را نداد؛ و به اصطلاح گندمها باران سبز شود.

عملاً هم آبیاری امکان پذیر و قابل توصیه نبود (رطوبت اضافی و سرمای شدید پس از آن).

اما در اسفندماه و فروردین ماه آبیاریها به موقع شروع و انجام گردید و تقریباً از این نظر مشکلی نبوده است. آبیاری توام با باران مزارع آبی مطلوبی نشان میدهد. ضمناً در مناطقی از کل استان که امکان آبیاری تکمیلی دیمزارها بود، انجام شده است که سطح آن در سالجاری به بیش از ۲۵۰۰۰ هکتار میرسد و ادامه دارد.

خ: تغذیه

بارندگی مناسب؛ یک کشتی بودن گندم آبی؛ طولانی بودن دوره رشد گندم دیم و آبی (مهر تا مرداد) بغیر از سطوح کمی از مناطق گرمسیر؛ رعایت تناوب و آیش مناسب؛ توقع ارقام آبی و هزینه های بالای تولید؛ مجموعاً موجب میشود که مصرف کودهای شیمیایی بیشتر باشد؛ اما عملاً از این نظر به معنی واقعی و علمی و مطابق توصیه های تحقیقاتی و آزمون خاک با کمبود کودهای شیمیایی بویژه فسفاته مواجه هستیم. مزارع گندم حدود ۳۰ درصد کمتر از نیاز متعادل کود دریافت داشته اند. (هر چند که نسبت به گذشته بهتر شده است) این مشکل با تمهیدات و توصیه‌های دیگر مانند محلول پاشی تا حدی جبران میشود.

در بحث آمار اشاره شده که نیازهای گندم و جو مشابه است و در موقع توزیع کود بیشتر به گندم توجه و اشاره میگردد. زمان جبران دیم گذشته ولی در آبی با مصرف کود ازته سرک و محلول پاشیهای دیگر؛ امکان پذیر است.

د: آفات؛ امراض و علفهای هرز

سن گندم کاملاً تحت کنترل و نظارت است. بلحاظ بارندگیهای بهاره و تداوم آن و مرطوب بودن اراضی و عدم تابش آفتاب عملاً این آفت تاکنون فرصت خسارت نداشته است.
بیماریهای خطرناک مانند زنگ و سفیدک تاکنون شایع نشده و تحت کنترل و نظارت می‌باشد؛ اما بیماریهای آندمیک و بومی به وفور دیده میشود که خسارت آنها جدی نیست. جمعیت شته های گندم زیاد و قابل توجه است ولی همانند آفت سن گندم بعلت شرایط جوی تاکنون امکان و یا درست‌تر، نیازی به مبارزه نبوده است.

مشکل اصلی گیاهپزشکی گندم استان علفهای هرز هستندکه هم عملاً توجه جدی نشده و هم امسال فرصت مبارزه را گرفته است. کشاورزان از حداقل زمان ممکنه حداکثر استفاده را برای سمپاشی و کنترل علفهای هرز بعمل آورده اند. تاکنون نزدیک به ۲۰۰۰۰۰ هکتار از مزارع گندم بر علیه علفهای هرز سمپاشی شده اند و هنوز ادامه دارد.

ذ: حرف پایانی و پیش بینی تولید گندم

صحبتهای فوق الذکر، مروری بر عملیات کشت گندم و تاثیر شرایط جوی بر آن تا این تاریخ است. واقعیت امر هیچگاه شرایط جوی ایده آل برای تولید فراهم نمی شود. لاجرم عملیات مدیریتی و بهزراعی ایده آل نخواهد بود. هر چند که تا رسیدن به تولید مطلوب فاصله معنی داری وجود دارد؛ اما شرایط کشت امسال در مجموع خوب (با تاثیر بارندگیها) وقابل قبول و امید بخش است.

پیش بینی نهائی تولید گندم استان از ۲۵ اردیبهشت به بعد امکان پذیر است. (چون ۸۰٪ دیم است) ولی با احتمال ۹۰٪ میتوان گفت پیش بینی میزان خرید ۷۵۰۰۰۰ تن گندم میسر می‌باشد؛ در گزارش بعدی نتیجه قطعی اعلام خواهد شد.